

EUROOPA KOMISJON

Brüssel, 13.12.2011
KOM(2011) 880 lõplik

2011/0431 (APP)

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS,

**millega kehtestatakse Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti
mitmeaastane raamistik aastateks 2013–2017**

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

1.1. Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

15. veebruaril 2007 võttis nõukogu vastu määruse (EÜ) nr 168/2007 (edaspidi „määrus”),¹ millega asutatakse Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet (edaspidi „amet”). Amet alustas tegevust 1. märtsil 2007.

Ameti eesmärk on pakkuda ELi ja tema liikmesriikide asjaomastele institutsioonidele, organitele, ametkondadele ja asutustele ELi õiguse rakendamisel abi ja teadmisi, mis on seotud põhiõigustega, et aidata neil oma pädevusvaldkondades meetmeid võttes või tegevuskavasid kujundades täielikult põhiõigusi järgida. Ameti ülesanded hõlmavad teabe ja andmete kogumist ja analüüsimist, nõustamist aruannete ja arvamuste kaudu, koostöö tegemist kodanikuühiskonna organisatsioonidega ning teadlikkuse suurendamist põhiõiguste kohta. Ametil ei ole õigust käsitleda ELi õigusaktide seaduslikkust ega liikmesriikide ELi õigusest tulenevate kohustuste täitmist.

Määruse artikli 5 kohaselt määratakse ameti tegevuse teemavaldkonnad kindlaks viit aastat hõlmava mitmeaastase raamistikuga. Amet täidab eespool nimetatud ülesandeid asjaomastes teemavaldkondades. Mitmeaastane raamistik ei ole tööprogramm. Haldusnõukogu võtab igal aastal vastu ameti tööprogrammi mitmeaastases raamistikus kindlaksmääratud teemavaldkondades. Amet võib tegutseda ka väljaspool neid teemavaldkondi, kui Euroopa Parlament, nõukogu või komisjon seda vastavalt määruse artikli 4 lõike 1 punktidele c ja d taotlevad ning kui tema rahalised ja inimressursid seda võimaldavad.

Käesoleva ettepaneku eesmärk on kehtestada vastavalt määruse artiklile 5 ameti mitmeaastane raamistik aastateks 2013–2017. Kehtiv mitmeaastane raamistik (2007–2012) lõpeb 2012. aasta lõpus.

1.2. Mitmeaastane raamistik 2007–2012

28. veebruaril 2008 võttis nõukogu vastu otsuse 2008/203/EÜ, millega rakendatakse määruse (EÜ) nr 168/2007 säte Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti mitmeaastase raamistiku vastuvõtmise kohta aastateks 2007–2012². Kõnealuse otsuse artiklis 2 on sätestatud järgmised teemavaldkonnad:

- (a) *rassism, ksenofoobia ja nendega seotud sallimatus;*
- (b) *diskrimineerimine soo, rassi või etnilise päritolu, usutunnistuse või veendumuste, puude, vanuse, seksuaalse sättumuse või vähemusse kuulumise alusel ning mis tahes mitmel eelnimetatud põhjusel (mitmekordne diskrimineerimine);*
- (c) *kahju hüvitamine ohvritele;*

¹ ELT L 53, 22.2.2007, lk 1.

² ELT L 63, 7.3.2008, lk 14.

- (d) *lapse õigused, sealhulgas laste kaitse;*
- (e) *varjupaiga, sisserrände ja sisserrändajate integreerimisega seotud küsimused;*
- (f) *viisaküsimused ja piirikontroll;*
- (g) *liidu kodanike osalemine liidu demokraatlikus toimimises;*
- (h) *infoühiskond ning eelkõige õigus eraelule ja isikuandmete kaitse;*
- (i) *juurdepääs tõhusale ja sõltumatule õigusemõistmisele.*

1.3. Mitmeaastase raamistiku elemendid

Mitmeaastases raamistikus tuleb kindlaks määrata ameti tegevuse teemavaldkonnad ning see peab põhinema mitmel määruse artikli 5 lõikes 2 sätestatud elemendil ja ameti tegevuse ulatusel vastavalt artiklile 3. Need elemendid on järgmised:

- i) amet täidab oma ülesandeid Euroopa Liidu toimimise lepingus sätestatud liidu pädevuse piirides³;
- ii) mitmeaastane raamistik hõlmab viit aastat⁴;
- iii) mitmeaastane raamistik peab olema kooskõlas liidu prioriteetidega, võttes nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioonidest ja nõukogu järeldustest tulenevaid suundumusi põhiõiguste valdkonnas⁵ (vt punkt 1.4 allpool);
- iv) mitmeaastases raamistikus tuleb vajalikul määral arvestada ameti rahaliste ja inimressurssidega⁶. Sellega seoses tuleb tähele panna, et ameti 2013. aasta rahalised vahendid on ette nähtud finantsraamistikuga, mis on lisatud Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni 17. mai 2006. aasta institutsioonidevahelisele kokkuleppele eelarvedistsipliini ja usaldusväärse finantsjuhtimise kohta⁷ ning esitatud komisjoni 2008. aasta tulude ja kulude eelarvestuse V dokumendis, milles käsitletakse 2008.–2013. aasta finantsplaneeringut⁸. Rahalised vahendid aastateks 2014–2017 kehtestatakse 2014.–2020. aasta mitmeaastases finantsraamistikus;
- v) mitmeaastane finantsraamistik peaks sisaldama sätteid, mis tagavad vastastikuse täiendavuse liidu muude organite, ametkondade ja asutuste ning samuti Euroopa Nõukogu ja muude põhiõigustega tegelevate rahvusvaheliste organisatsioonide volitustega⁹. Käesoleva ettepaneku seisukohalt on kõige olulisemad ELi asutused ja organid Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiamet,¹⁰ Euroopa Liidu liikmesriikide välispiiril tehtava operatiivkoostöö juhtimise Euroopa agentuur (Frontex),¹¹ Euroopa

³ Ameti asutamismääruse (EÜ) nr 168/2007 (edaspidi „FRA määrus”) artikli 3 lõige 1.

⁴ FRA määruse artikli 5 lõike 2 punkt a.

⁵ FRA määruse artikli 5 lõike 2 punkt c.

⁶ FRA määruse artikli 5 lõike 2 punkt d.

⁷ ELT C 139, 14.6.2006, lk 1.

⁸ SEK(2007) 500 (lõplik), 2. mai 2007.

⁹ FRA määruse artikli 5 lõike 2 punkt e.

¹⁰ Asutatud määrusega (EL) nr 439/2010, ELT L 132, 29.5.2010, lk 11.

¹¹ Asutatud määrusega (EÜ) nr 2007/2004, ELT L 349, 25.11.2004, lk 1.

rändevõrgustik,¹² Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut,¹³ Euroopa andmekaitseinspektor,¹⁴ Euroopa Liidu Õigusosalase Koostöö Üksus (Eurojust),¹⁵ Euroopa Politseiamet (Europol),¹⁶ Euroopa Politseikolledž (CEPOL),¹⁷ vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suuremahuliste IT-süsteemide operatiivjuhtimise Euroopa amet (IT-amet)¹⁸ ning Euroopa Elu- ja Töötingimuste Parandamise Fond (Eurofound)¹⁹;

vi) mitmeaastase raamistiku teemavaldkonnad peavad hõlmama võitlust rassismi, ksenofoobia ja nendega seotud sallimatusega²⁰.

1.4. Euroopa Parlament ja nõukogu

Artikli 5 lõike 2 punkti c kohaselt peab mitmeaastane raamistik olema kooskõlas ELi prioriteetidega, võttes nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioonidest ja nõukogu järeldustest tulenevaid suundumusi põhiõiguste valdkonnas. Euroopa Parlamendi resolutsioonides on viimastel aastatel tõstatatud järgmised põhiõigustega seotud küsimused²¹:

- isikuandmete ja eraelu puutumatus kaitse;
- laste õigused; kõik laste vastu suunatud vägivalda vormid, eelkõige seksuaalne ärakasutamine ja lapsporno; sisserändajate, varjupaigataotlejate ja pagulaste lapsed; saatjata alaealised; vaesuses elavad lapsed ja laste töö; noored ja õiglus; laste abistamine ja laste osalemine;
- õigusemõistmine tsiviil- ja kriminaalasjades; isikute õigused kriminaalmenetlustes;
- ohvrite kaitse;
- kodanikuõigused ja vaba liikumine;
- romade tõrjutus ja häbimärgistamine;
- rassism ja ksenofoobia;
- terrorismivastase võitluse, õiguskaitse, sisserände ning tolli- ja piirikontrolli valdkonnas profiilide koostamine, sealhulgas etnilise päritolu ja rassi alusel;
- mittediskrimineerimine ja võrdõiguslikkus;

¹² Asutatud nõukogu otsusega 2008/381/EÜ, ELT L 131, 21.5.2008, lk 7.

¹³ Asutatud määrusega (EÜ) nr 1922/2006, ELT L 403, 30.12.2006, lk 9.

¹⁴ Asutatud määrusega (EÜ) nr 45/2001, EÜT L 8, 12.1.2001, lk 1.

¹⁵ Asutatud nõukogu otsusega 2002/187/JSK, EÜT L 63, 6.3.2002, lk 1.

¹⁶ Asutatud nõukogu otsusega 2009/371/JSK, ELT L 121, 15.5.2009, lk 37.

¹⁷ Asutatud nõukogu otsusega 2005/681/JSK, ELT L 256, 1.10.2005, lk 63.

¹⁸ Asutatud määrusega (EL) nr 1077/2011, ELT L 286, 1.11.2011, lk 1.

¹⁹ Asutatud määrusega (EMÜ) nr 1365/75, EÜT L 139, 30.5.1975, lk 1.

²⁰ FRA määruse artikli 5 lõike 2 punkt b.

²¹ Järgmistel kuupäevadel vastuvõetud resolutsioonid: 14.1.2009, 3.2.2009, 19.2.2009, 10.3.2009, 11.3.2009, 12.3.2009, 24.3.2009, 26.3.2009, 2.4.2009, 22.4.2009, 24.4.2009, 7.5.2009, 17.9.2009, 25.11.2009, 26.11.2009, 10.2.2010, 25.3.2010, 5.5.2010, 18.5.2010, 15.6.2010, 17.6.2010, 7.9.2010, 9.9.2010, 22.9.2010, 20.10.2010, 23.11.2010, 14.12.2010, 15.12.2010, 19.1.2011, 8.3.2011, 9.3.2011, 10.3.2011, 24.3.2011, 5.4.2011 ja [].

- rahvusvähemuste kaitse ja vähemuste õigused;
- sooline võrdõiguslikkus, naiste õigused, naistevastane vägivald, naiste suguelundite moonutamine;
- homofobia ja diskrimineerimine seksuaalse sättumuse tõttu;
- puuetega inimeste probleemid ja diskrimineerimine puude tõttu;
- diskrimineerimine vanuse tõttu;
- sõnavabadus, ajakirjandusvabadus ja meediapluralism;
- usuvabadus ja diskrimineerimine usutunnistuse või veendumuste tõttu;
- turvalisus ja põhivabadused Internetis;
- intellektuaalomandi õigused;
- varjupaigaküsimused ja Euroopa ühine varjupaigasüsteem;
- sisseränne ja piirikontroll;
- sisserändajate integreerimine;
- sotsiaalsed õigused;
- vaesus ja sotsiaalne tõrjutus;
- õigus ravile;
- tarbijate õigused;
- inimkaubandus;
- terrorismivastane võitlus;
- kultuurilise, usulise ja keelelise mitmekesisuse austamine;
- totalitaarsete režiimide toimepandud kuritegude mäletamine.

Euroopa Ülemkogu järelduste põhjal on viimastel aastatel tõstatatud järgmised põhiõigustega seotud küsimused²²:

- isikuandmete ja eraelu puutumatus kaitse;
- Euroopa õigusruum;
- lapse õigused;

²² Järgmised Euroopa Ülemkogu kohtumised: 18.–19.6.2009, 29.–30.10.2009, 10.–11.12.2009, 17.6.2010, 4.2.2011 ja [].

- sooline võrdõiguslikkus;
- Euroopa rändepoliitika, sealhulgas Euroopa sisserände- ja varjupaigapakt, Euroopa ühine varjupaigasüsteem, viisaküsimused ja piirikontroll;
- inimkaubandus;
- sotsiaalsed õigused;
- sisejulgeoleku strateegia;
- intellektuaalomandi õigused.

2. KONSULTEERIMINE

Ettepaneku koostamise käigus konsulteeris komisjon Põhiõiguste Ameti haldusnõukoguga ning sai esialgsed tähelepanekud kätte 8. juunil 2011. Haldusnõukogu pidas nõu ameti põhiõiguste platvormiga (tegemist on kodanikuühiskonnaga koostöö tegemise võrgustikuga), kes esitas oma seisukohad 18. oktoobril 2011. Komisjon võttis käesoleva ettepaneku kohta toimunud konsultatsioonide käigus esitatud märkusi arvesse.

Haldusnõukogu on teinud kindlaks järgmised teemavaldkonnad:

- a) tõhus kohtulik kaitse, sealhulgas õiguskaitse kättesaadavus;*
- b) kuriteoohvrid;*
- c) õiguslane koostöö;*
- d) politseikoostöö;*
- e) sisseränne ja sisserändajate integreerimine, piirikontroll ja viisaküsimused, varjupaigaküsimused;*
- f) rassism, ksenofoobia ja nendega seotud sallimatus;*
- g) romade integreerimine;*
- h) põhiõiguste harta artiklis 21 määratletud diskrimineerimine;*
- i) osalemine ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni artikli 33 lõike 2 kohases ELi sõltumatus raamistikus;*
- j) lapse õigused;*
- k) teabe esitamine, eraelu puutumatus ja isikuandmed;*
- l) sotsiaalsed õigused.*

3. ETTEPANEKU ÕIGUSLIK KÜLG

3.1. Kavandatud meetmete sisu

Peale määrusega nõutud elementide (vt punkt 1.3 eespool) võttis komisjon käesoleva ettepaneku koostamisel arvesse ka järgmist:

- i) Lissaboni lepingu jõustumine ja selle mõju ameti tegevusele. Lissaboni lepinguga muudeti Euroopa Ühenduse asutamislepingut, andes liidule (selle terminiga asendatakse väljendid „ühendus” ja „Euroopa Ühendus”) pädevus seoses vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva alaga. See tuleneb eeskätt Euroopa Liidu lepingu artikli 1 kolmandast lõigust, mille kohaselt „[l]iit asendab Euroopa Ühenduse ja on selle õigusjärglane”. Varem Euroopa Liidu lepingu VI jaotisesse kuulunud küsimused (endine nn kolmas samm) on saanud nüüd Euroopa Liidu toimimise lepingu V jaotise („Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala”) 4. („Kriminaalasjades tehtav õiguslane koostöö”) ja 5. („Politseikoostöö”) peatükiks;
- ii) vajadus tagada, et amet keskendub oma töös põhivaldkondadele, võttes arvesse tema piiratud rahalisi ja inimressursse;
- iii) vajadus tagada ameti töö jätkumine, arvestades eelkõige seda, kui oluline on, et amet esitab aastate jooksul objektiivseid, usaldusväärseid ja võrreldavaid andmeid.

Eespool kirjeldatud arvesse võttes teeb komisjon ettepaneku kaasata ameti aastate 2013–2017 mitmeaastasesse raamistikku järgmised temavaldkonnad:

- (a) õiguskaitse kättesaadavus;
- (b) kuriteoohvrid;
- (c) infoühiskond ning eelkõige õigus eraelu puutumatusel ja isikuandmete kaitse;
- (d) romade integreerimine;
- (e) politseikoostöö, võttes arvesse kõnealuse valdkonna eripära;
- (f) õiguslane koostöö, võttes arvesse selle eripära kriminaalasjade korral;
- (g) lapse õigused;
- (h) diskrimineerimine rassi, nahavärvi, etnilise või sotsiaalse päritolu, geneetiliste omaduste, keele, usutunnistuse või veendumuste, poliitiliste või muude arvamuste, rahvusvähemusse kuulumise, varalise seisundi, sünnipära, puude, vanuse või seksuaalse sättumuse tõttu;
- (i) sisseränne ja sisserändajate integreerimine, piirikontroll ja viisaküsimused, varjupaigaküsimused;
- (j) rassism, ksenofoobia ja nendega seotud sallimatus.

3.2. Õiguslik alus

2007.–2012. aasta mitmeaastase raamistiku õiguslik alus on nõukogu määruse (EÜ) nr 168/2007 (millega asutatakse Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet) artikli 5 lõige 1. Sellele õiguslikule alusele ei saa aga enam tugineda, sest vastavalt Euroopa Kohtu otsusele kohtuasjas C-133/06²³ on tegemist tuletatud õigusliku alusega.

Seepärast peab käesoleva ettepaneku õiguslik alus olema aluslepingu säte. Muude (täpsemate) sätete puudumisel peaks õiguslikuks aluseks olema ameti asutamismääruse õiguslik alus, mis võeti vastu endise Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 308 põhjal. Pärast Lissaboni lepingu jõustumist on kõnealuse artikli muudetud versioonist nüüd saanud Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 352.

4. MÕJU EELARVELE

Ettepanek ei mõjuta otseselt ELi eelarvet. Amet töötab välja projekte soovitatud valdkondades, milleks eelarvepädevad institutsioonid on vahendid juba eraldanud.

5. ETTEPANEKU ÜKSIKASJALIK SELGITUS

Ameti tegevuse teemavaldkonnad (artikkel 2) on valitud nii, et tal oleks võimalik käsitleda kõiki teatavas teemavaldkonnas ELi õiguse kohaldamisalasse jäävaid põhiõigustega seotud küsimusi.

- *Õiguskaitse kättesaadavus.* Stockholmi programmis on rõhutatud õiguskaitse parema kättesaadavuse vajadust Euroopa Liidus. See valdkond võib hõlmata selliseid küsimusi nagu tõhus kohtulik kaitse, sealhulgas juurdepääs tõhusale ja sõltumatule õigusemõistmisele, ning õiglase kohtupidamise tagamine. Amet on avaldanud selles valdkonnas aruandeid („Õiguskaitse kättesaadavus Euroopas: probleemide ja võimaluste ülevaade”, „Euroopa Liidu vähemuste ja diskrimineerimise teemaline uuring”) ning ta peab jätkama andmete kogumist mitmesuguste õiguskaitse kättesaadavusega seotud küsimuste, sealhulgas lepinguõiguse ja tarbijate õiguste kohta.
- *Kuriteoohvrid.* Amet on kuriteoohvreid kaudselt käsitletud oma aruannetes „Õiguskaitse kättesaadavus Euroopas: probleemide ja võimaluste ülevaade” ja „Euroopa Liidu vähemuste ja diskrimineerimise teemaline uuring”. Võttes arvesse kuriteoohvrite õigustega seotud ELi algatuste kasvavat arvu, peaks ameti töö muu hulgas hõlmama ohvrite kaitset, ohvriabiteenuseid, õiguslikku staatust, teadlikkust õigustest, haavatavaid ohvreid ja kahjude hüvitamist.
- *Infoühiskond ning eelkõige õigus eraelu puutumatusse ja isikuandmete kaitse.* Selles teemavaldkonnas peaks amet koguma andmeid eelkõige võrgukeskkonna mõju kohta põhiõigustele, näiteks isikuandmete ja eraelu puutumatusse kaitsele. Kõnealuste küsimuste tähtsust on rõhutanud Euroopa Parlament. Amet on selles valdkonnas juba tööd teinud (aruanne „Andmekaitse Euroopa Liidus: riiklike andmekaitseasutuste roll”) ning ootuste kohaselt peaks ta jätkama asjaomaste eriteadmiste väljatöötamist.

²³ 6. mai 2008. aasta otsus kohtuasjas C-133/06: Euroopa Parlament vs Euroopa Liidu Nõukogu, EKL 2008, lk I-3189.

Ameti andmekogumisega seotud tegevus selles valdkonnas aitab kaasa ELi reformitud andmekaitsealase õigusraamistiku sujuvale rakendamisele.

- *Romade integreerimine.* Romade integreerimine on üks ELi selge prioriteet. Komisjoni teatise „Romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiatega ELi raamistik aastani 2020” kohaselt peab amet koostöös selliste asjaomaste asutustega nagu Eurofound koguma 27 liikmesriigis andmeid romade olukorra kohta tööhõive, hariduse, tervishoiu ja eluaseme valdkonnas ning töötama koostöös liikmesriikidega välja järelevalvemeetodid, mis võimaldaksid romade olukorra võrdlevat analüüsi kogu Euroopa lõikes²⁴. Andmeid kogutakse ka eriuurimuse kaudu, mida rahastatakse seitsmenda raamprogrammi teemavaldkonna „Sotsiaalmajandus- ja humanitaarteadused” raames. Viimastel aastatel on amet saanud eksperditeadmisi romadega seotud küsimuste kohta andmete kogumisel, nagu nähtub tema aruannetest „Romade ja rändlejate elamistingimused Euroopa Liidus”, „Teistesse Euroopa Liidu liikmesriikidesse liikuvate ja elama asuvate romadest Euroopa Liidu kodanike olukord” ning „Euroopa Liidu vähemuste ja diskrimineerimise teemaline uuring”.
- *Politseikoostöö, võttes arvesse kõnealuse valdkonna eripära.* Nn sammaste kaotamisega Lissaboni lepingu jõustumise tulemusel peaks ameti teemavaldkondadele lisanduma politseikoostöö, mis võimaldab ametil koguda andmeid, kui see jääb ELi pädevusse ning ei piira käimasolevat tööd kuritegevust käsitleva statistika parandamiseks. Selleks, et vältida õiguskaitsetalituste töö dubleerimist, kasutab amet juba olemasolevaid/liikmesriikide esitatud andmeid.
- *Õigusalane koostöö, võttes arvesse selle eripära kriminaalasjade korral.* See valdkond hõlmab õigusalast koostööd tsiviil- ja kaubandusajades ning kriminaalasjades. Sellise koostöö lisamine ameti teemavaldkondade hulka on põhjendatud nn sammaste kaotamisega. Amet võib koguda andmeid muu hulgas organiseeritud kuritegevuse, terrorismi või inimkaubanduse vastase võitluse kohta.
- *Lapse õigused.* Lapse õiguste edendamine ja kaitsmine on üks ELi eesmärk, millele omistati Lissaboni lepinguga veelgi suuremat tähtsust. Selle teemavaldkonna raames saab amet aidata kaasa lapse õigusi käsitleva ELi tegevuskava rakendamisele, kogudes andmeid selliste küsimuste kohta nagu lapsesõbralik õigusemõistmine ja haavatavas olukorras olevad lapsed ning võttes kasutusele ameti väljatöötatud näitajad lapse õiguste rakendamise kohta²⁵. Üks ELi ja ameti peamine prioriteet on laste vaesuse vastane võitlus ning sellekohane uurimistegevus aitab rakendada komisjoni tulevast soovitusel seoses vaesuses elavate lastega. Amet on avaldanud lapsi käsitlevaid aruandeid („Lastega kaubitsemine ELis: probleemid, väljavaated ja hea tava”, „Vanematest lahutatud varjupaigataotlejatest lapsed Euroopa Liidu liikmesriikides”), korraldanud haridusprojekte, nagu „S-Cool Agenda”, andnud välja käsiraamatu õpetajatele „Ekskursioonid minevikku – tulevikku suunatud õpetamine” ja viinud läbi uuringu „Ajalooste paikade ja muuseumide roll holokausti ja inimõiguste õpetamisel Euroopa Liidus”. Selle teemavaldkonna raames võib ameti töö olla seotud ka hariduse, sotsiaalse kaasamise ja noorsoopoliitika ning liidu muude asjakohaste poliitikavaldkondadega.

²⁴ KOM(2011) 173 (lõplik).

²⁵ KOM(2011) 60 (lõplik).

- *Diskrimineerimine rassi, nahavärvi, etnilise või sotsiaalse päritolu, geneetiliste omaduste, keele, usutunnistuse või veendumuste, poliitiliste või muude arvamuste, rahvusvähemusse kuulumise, varalise seisundi, sünnipära, puude, vanuse või seksuaalse sättumuse tõttu.* Ootuste kohaselt jätkab amet diskrimineerimist käsitlevate andmete kogumist. Käsitletakse ELi põhiõiguste harta artiklis 21 sätestatud diskrimineerimise aluseid, välja arvatud „sugu”, sest Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut on praegu täielikult toimiv ning vastutab soolise võrdõiguslikkuse ja soo alusel toimiva diskrimineerimise kohta andmete kogumise eest. See ei takista ametil käsitleda sooküsimusi tihedas koostöös Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituudiga nn mitmekordse diskrimineerimise korral või lähtuda oma aruannetes ka sellest seisukohast. Kõnealuse teemavaldkonna raames peaks olema võimalik käsitleda mitmekordset diskrimineerimist, diskrimineerimist töökohal või vaesuse vähendamise ja sotsiaalse kaasatusega seotud küsimusi. Amet on viimastel aastatel avaldanud selle teema kohta mitu asjakohast aruannet, näiteks „Homofobia, transfoobia ja diskrimineerimine seksuaalse sättumuse ja soolise identiteedi alusel”, „Vähemuste hulka kuuluvate isikute austamine ja kaitse”, „Sisserändajad, vähemused ja tööhõive. Tõrjumine ja diskrimineerimine ELi 27 liikmesriigis”, „Euroopa Liidu vähemuste ja diskrimineerimise teemaline uuring”, „Vaimse tervise häiretega isikute õiguskaitse võrdse kohtlemise õiguse alusel”, „Euroopa võrdse kohtlemise õiguse käsiraamat”, „Rassilise võrdõiguslikkuse direktiiv. ELi ametiühingute ja tööandjate seisukohad”, „Diskrimineerimise, sotsiaalse tõrjutuse ja vägivalda kogemine moslemi- ja mittemoslemi noorte hulgas” ja „Rassism, diskrimineerimine etnilise kuulumise põhjal ning rändajate ja vähemuste sotsiaalne tõrjutus spordis: olukord Euroopa Liidus”.
- *Sisseränne ja sisserändajate integreerimine, piirikontroll ja viisaküsimused, varjupaigaküsimused.* Põhiõiguste seisukohast valmistavad muret eriti seaduslikult ja ebaseaduslikult sisenevate sisserändajate kohtlemine piiril ja tingimused kinnipidamiskeskustes ning inimkaubanduse ohvritega seotud küsimused. *Sisserändajate integreerimine* on sisserändega vahetult seotud teemavaldkond, milles on oluline roll ka põhiõigustel. Tähelepanuta ei saa jätta vaesuse vähendamise ja sotsiaalse kaasatusega seotud tahke. Enamik *piiri- ja viisaküsimuste* valdkonna õigusakte sisaldab konkreetseid sätteid põhiõiguste ja vabaduste kaitse tagamiseks. Selle teemavaldkonna raames saaks käsitleda nn etniliste profiilide koostamist. *Varjupaigaküsimusi* on käsitletud arvukates ELi õigusaktides, mille lahutamatuks osaks on põhiõigused. Amet peaks jätkama andmete kogumist selle valdkonna kohta, tehes tihedat koostööd Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiametiga. Amet on viimastel aastatel avaldanud selle teema kohta mitu aruannet („Ebaseaduslikud sisserändajad. Juurdepääs tervishoiuteenustele 10 ELi liikmesriigis”, „Sisserändajad, vähemused ja tööhõive. Tõrjumine ja diskrimineerimine ELi 27 liikmesriigis”, „Kodumajapidamistes palgatud ebaseaduslikud sisserändajad. Põhiõigustega seotud probleemid ELi ja liikmesriikide jaoks”, „Varjupaigataotleja nägemus. Juurdepääs tõhusatele õiguskaitsevahenditele ja kohustus taotlejaid teavitada”, „Kolmandate riikide kodanike kinnipidamine tagasisaatmismenetlustes”, „Vanematest lahutatud varjupaigataotlejatest lapsed Euroopa Liidu liikmesriikides”, „Toimetulek põhiõiguste kriisiga. Ebaseaduslikult Kreeka maismaapiiri ületavate isikute olukord”) ning korraldanud koostöös Frontexiga põhiõigusi käsitlevaid koolitusi piirivalvuritele. Sidusrühmad eeldavad, et amet jätkab andmete kogumist käesoleva teemavaldkonna alla kuuluvate küsimuste kohta.

- *Rassism, ksenofoobia ja nendega seotud sallimatus.* See teemavaldkond tuleneb otseselt määrusest. Ametil on märkimisväärne pädevus asjaomase valdkonnaga seotud andmete kogumises, nagu nähtub tema aruannetest „Lühiülevaade antisemitismist”, „Teatmik etnilise päritolu alusel diskrimineerivatest profiilidest arusaamise ja nende koostamise ennetamise kohta”, „Diskrimineerimise, sotsiaalse tõrjutuse ja vägivalla kogemine moslemi- ja mittemoslemi noorte hulgas” ja „Rassism, diskrimineerimine etnilise kuuluvuse põhjal ning sisserändajate ja vähemuste sotsiaalne tõrjutus spordis: olukord Euroopa Liidus”. Kõnealusel ajavahemikul tuleks pöörata tähelepanu eeskätt etnilise päritolu alusel profiilide koostamisele, rassismist ja ksenofoobiast põhjustatud vihkamist õhutavatele sõnavõttudele ja vihakuritegudele ning ühiskonnas selliseid ilminguid tekitavate suundumuste ennetavale analüüsimisele.

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS,

millega kehtestatakse Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti mitmeaastane raamistik aastateks 2013–2017

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 352,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut²⁶,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi nõusolekut²⁷,

toimides seadusandliku erimenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

- (1) Arvestades Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti (edaspidi „amet”) asutamise eesmärke ning selleks, et amet saaks oma ülesandeid nõuetekohaselt täita, tuleb vastavalt nõukogu 15. veebruari 2007. aasta määrusele (EÜ) nr 168/2007 (millega asutatakse Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet)²⁸ tema tegevuse teemavaldkonnad täpselt kindlaks määrata viit aastat hõlmava mitmeaastase raamistikuga.
- (2) Nõukogu võttis esimese mitmeaastase raamistiku vastu 28. veebruari 2008. aasta otsusega 2008/203/EÜ, millega rakendatakse määruse (EÜ) nr 168/2007 sätet Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti mitmeaastase raamistiku vastuvõtmise kohta aastateks 2007–2012.
- (3) Mitmeaastast raamistikku tuleks kohaldada üksnes ELi õiguse reguleerimisala piires.
- (4) Mitmeaastane raamistik peaks olema kooskõlas ELi prioriteetidega, võttes nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioonidest ja nõukogu järeldustest tulenevaid suundumusi põhiõiguste valdkonnas.
- (5) Mitmeaastases raamistikus tuleks vajalikul määral arvestada ameti rahaliste ja inimressurssidega.

²⁶ ELT C, ..., lk ...

²⁷ ELT C, ..., lk ...

²⁸ ELT L 53, 22.2.2007, lk 1.

- (6) Mitmeaastane raamistik peaks sisaldama sätteid, mis tagavad vastastikuse täiendavuse liidu teiste organite, ametkondade ja asutuste ning samuti Euroopa Nõukogu ja muude põhiõiguste valdkonnas tegutsevate rahvusvaheliste organisatsioonide volitustega. Kõnealuse mitmeaastase raamistiku seisukohalt on kõige olulisemad liidu asutused ja organid Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiamet, mis on loodud määrusega (EL) nr 439/2010,²⁹ Euroopa Liidu liikmesriikide välispiiril tehtava operatiivkoostöö juhtimise Euroopa agentuur (Frontex), mis on asutatud määrusega (EÜ) nr 2007/2004,³⁰ Euroopa rändevõrgustik, mis on loodud nõukogu otsusega 2008/381/EÜ,³¹ Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut, mis on loodud määrusega (EÜ) nr 1922/2006,³² Euroopa andmekaitseinspektor, kelle ametikoht on loodud määrusega (EÜ) nr 45/2001,³³ Euroopa Liidu Õigusosalase Koostöö Üksus (Eurojust), mis on moodustatud nõukogu otsusega 2002/187/JSK,³⁴ Euroopa Politseiamet (Europol), mis on asutatud nõukogu otsusega 2009/371/JSK,³⁵ Euroopa Politseikolledž (CEPOL), mis on loodud nõukogu otsusega 2005/681/JSK,³⁶ vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suuremahuliste IT-süsteemide operatiivjuhtimise Euroopa amet (IT-amet), mis on asutatud määrusega (EL) nr 1077/2011,³⁷ ning Euroopa Elu- ja Töötingimuste Parandamise Fond (Eurofound), mis on loodud määrusega (EMÜ) nr 1365/75³⁸.
- (7) Mitmeaastane raamistik peaks ameti tegevuse teemavaldkondadena hõlmama võitlust rassismi, ksenofoobia ja nendega seotud sallimatuse vastu.
- (8) Võttes arvesse vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastase võitluse tähtsust ELi jaoks, kes on selle nimetanud üheks tööhõive ja majanduskasvu strateegia „Euroopa 2020” viiest eesmärgist, peaks amet käesoleva otsusega kehtestatud teemavaldkondade raames andmeid kogudes ja levitades uurima majanduslikke ja sotsiaalseid eeltingimusi, mis võimaldavad põhiõigusi tõhusalt teostada.
- (9) Ettepaneku koostamise ajal pidas komisjon nõu Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti haldusnõukoguga ja sai kirjalikud märkused 18. oktoobril 2011.
- (10) Vastavalt määruse (EÜ) nr 168/2007 artikli 5 lõikele 3 võib amet tegutseda ka väljaspool mitmeaastases raamistikus kindlaksmääratud teemavaldkondi, kui seda taotleb Euroopa Parlament, nõukogu või komisjon ning kui tema rahalised ja inimressursid seda võimaldavad,

²⁹ ELT L 132, 29.5.2010, lk 11.

³⁰ ELT L 349, 25.11.2004, lk 1.

³¹ ELT L 131, 21.5.2008, lk 7.

³² ELT L 403, 30.12.2006, lk 9.

³³ EÜT L 8, 12.1.2001, lk 1.

³⁴ EÜT L 63, 6.3.2002, lk 1.

³⁵ ELT L 121, 15.5.2009, lk 37.

³⁶ ELT L 256, 1.10.2005, lk 63.

³⁷ ELT L 286, 1.11.2011, lk 1.

³⁸ EÜT L 139, 30.5.1975, lk 1.

ON TEINUD JÄRGMISE OTSUSE:

Artikkel 1 **Mitmeaastane raamistik**

1. Käesolevaga kehtestatakse Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti (edaspidi „amet”) mitmeaastane raamistik aastateks 2013–2017.
2. Vastavalt määruse (EÜ) nr 168/2007 artiklile 3 täidab amet määruse (EÜ) nr 168/2007 artikli 4 lõikes 1 määratletud ülesandeid käesoleva otsuse artiklis 2 sätestatud teemavaldkondades.

Artikkel 2 **Teemavaldkonnad**

Teemavaldkonnad on järgmised:

- (a) õiguskaitse kättesaadavus;
- (b) kuriteoohvrid;
- (c) infoühiskond ning eelkõige õigus eraelu puutumatuselle ja isikuandmete kaitse;
- (d) romade integreerimine;
- (e) politseikoostöö, võttes arvesse kõnealuse valdkonna eripära;
- (f) õiguslane koostöö, võttes arvesse selle eripära kriminaalasjade korral;
- (g) lapse õigused;
- (h) diskrimineerimine rassi, nahavärvi, etnilise või sotsiaalse päritolu, geneetiliste omaduste, keele, usutunnistuse või veendumuste, poliitiliste või muude arvamuste, rahvusvähemusse kuulumise, varalise seisundi, sünnipära, puude, vanuse või seksuaalse sättumuse tõttu;
- (i) sisseränne ja sisserändajate integreerimine, piirikontroll ja viisaküsimused, varjupaigaküsimused;
- (j) rassism, ksenofoobia ja nendega seotud sallimatus.

Artikkel 3 **Vastastikune täiendavus ja koostöö muude asutustega**

1. Käesoleva mitmeaastase raamistiku rakendamiseks teeb amet määruse (EÜ) nr 168/2007 artiklites 7, 8 ja 10 sätestatud tingimustel koostööd ja kooskõlastab oma tegevust liidu asjaomaste organite, ametkondade ja asutuste, liikmesriikide, rahvusvaheliste organisatsioonide ja kodanikuühiskonnaga.

2. Amet käsitleb soo alusel diskrimineerimist üksnes sel määral, kuivõrd see on seotud artikli 2 punktis g nimetatud üldistes diskrimineerimisküsimustes tehtava tööga ja on selle töö seisukohalt vajalik, võttes arvesse asjaolu, et andmete kogumine soolise võrdõiguslikkuse ja soolise diskrimineerimise kohta on Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituudi³⁹ ülesanne. Amet ja Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut peaksid tegema koostööd 22. novembri 2010. aasta koostöökokkuleppes kehtestatud tingimustel.

3. Amet teeb koostööd Euroopa Elu- ja Töötingimuste Parandamise Fondiga (Eurofound)⁴⁰ 8. oktoobri 2009. aasta koostöökokkuleppes kehtestatud tingimustel ja Euroopa Liidu liikmesriikide välispiiril tehtava operatiivkoostöö juhtimise Euroopa agentuuriga (Frontex)⁴¹ 26. mai 2010. aasta koostöökokkuleppes kehtestatud tingimustel. Peale selle teeb ta koostööd Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiametiga,⁴² Euroopa rändevõrgustikuga,⁴³ Euroopa Liidu Õiguslaselise Koostöö Üksusega (Eurojust),⁴⁴ Euroopa Politseiametiga (Europol),⁴⁵ Euroopa Politseikolledžiga (CEPOL)⁴⁶ ning vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suuremahuliste IT-süsteemide operatiivjuhtimise Euroopa ametiga (IT-amet)⁴⁷ vastavates tulevastes koostöökokkulepetes kehtestatavatel tingimustel.

4. Amet täidab oma ülesandeid infoühiskonna ning eeskätt eraelu puutumatus ja isikuandmete kaitse valdkonnas ilma, et see piiraks Euroopa andmekaitseinspektori vastutust tagada kooskõlas oma kohustuste ja pädevusega, mis on sätestatud määruse (EÜ) nr 45/2001 artiklites 46 ja 47, et liidu institutsioonid ja asutused austavad füüsiliste isikute põhiõigusi ja -vabadusi, eelkõige nende õigust eraelu puutumatusel.

5. Amet kooskõlastab oma tegevuse Euroopa Nõukogu tegevusega vastavalt tingimustele, mis on kehtestatud määruse (EÜ) nr 168/2007 artiklis 9 ja kõnealuses artiklis nimetatud Euroopa Liidu ja Euroopa Nõukogu vahelises kokkuleppes Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti ja Euroopa Nõukogu vahelise koostöö kohta⁴⁸.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*

³⁹ Asutatud määrusega (EÜ) nr 1922/2006, ELT L 403, 30.12.2006, lk 9.

⁴⁰ Asutatud määrusega (EMÜ) nr 1365/75, EÜT L 139, 30.5.1975, lk 1.

⁴¹ Asutatud määrusega (EÜ) nr 2007/2004, ELT L 349, 25.11.2004, lk 1.

⁴² Asutatud määrusega (EL) nr 439/2010, ELT L 132, 29.5.2010, lk 11.

⁴³ Asutatud nõukogu otsusega 2008/381/EÜ, ELT L 131, 21.5.2008, lk 7.

⁴⁴ Asutatud nõukogu otsusega 2002/187/JSK, EÜT L 63, 6.3.2002, lk 1.

⁴⁵ Asutatud nõukogu otsusega 2009/371/JSK, ELT L 121, 15.5.2009, lk 37.

⁴⁶ Asutatud nõukogu otsusega 2005/681/JSK, ELT L 256, 1.10.2005, lk 63.

⁴⁷ Asutatud määrusega (EL) nr 1077/2011, ELT L 286, 1.11.2011, lk 1.

⁴⁸ ELT L 186, 15.7.2008, lk 7.